

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการสร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ วิธดำเนินการศึกษา สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมุนไพรพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมุนไพรพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธดำเนินการศึกษา

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 72 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 36 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้นเวลา 13 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่อง สมุนไพรพื้นบ้าน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
4. แบบประเมินชิ้นงาน
5. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรพื้นบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดังนี้

1. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ คะแนนจากการประเมินทักษะการ
ปฏิบัติงานและคะแนนจากการประเมินชิ้นงานของนักเรียนแต่ละคนมารวมกัน แล้วคำนวณ
เป็นค่าเฉลี่ยร้อยละนำมาเทียบเกณฑ์กรมวิชาการ ดังนี้

ร้อยละ 80-100 ระดับดีมาก

ร้อยละ 70-79 ระดับดี

ร้อยละ 60-69 ระดับปานกลาง

ร้อยละ 50-59 ระดับควรปรับปรุง

ร้อยละ 0-49 ระดับควรแก้ไข

(กรมวิชาการ, 2535, หน้า 19)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนจากแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ยและ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเทียบเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความคิดเห็น ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก

2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 91)

การนำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการศึกษา

1. ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรพื้นบ้าน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 13 ชั่วโมง ที่สามารถ
นำไปใช้ได้เหมาะสม

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า

2.1 นักเรียนมีผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการปฏิบัติงานและชิ้นงาน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.19 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับ ดีมาก

2.2 ด้านความคิดเห็นของนักเรียน อยู่ในเกณฑ์ระดับเห็นด้วยมาก

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการปฏิบัติงาน และชิ้นงาน อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ได้รับการพัฒนามีคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ มาตราฐานสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผ่านการตรวจสอบจากกรมที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน และมีการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ก่อน แล้วนำมาปรับปรุงก่อนที่จะนำมาใช้สอนจริง ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดในแต่ละแผนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมวิชาการ (2545, หน้า 21) ที่ว่าการมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ควรใช้รูปแบบที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ นอกจากนี้กรมวิชาการ (2538, หน้า 12) ที่ว่าการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่ลูกหลานของตน

1.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ศึกษาได้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นการเรียนรู้ที่ให้นักเรียน ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทำให้นักเรียนมีความรู้ที่ดีและมีผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติงานและชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก เพราะมีการเรียนที่ใช้

กระบวนการที่หลากหลาย เช่น อภิปราย การสรุป การเล่นเกม การศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์ โดยเฉพาะการเรียนรู้กับภูมิปัญญาโดยตรงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดแนวคิดใหม่ ๆ การจัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน เพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และมีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542, หน้า 56) ได้กล่าวไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องให้ความสำคัญต่อผลการเรียนรู้ ที่มีลักษณะเป็นบูรณาการ ครอบคลุมเนื้อหาสาระและ ประสบการณ์ไม่ใช่มิแต่เนื้อหาอย่างเดียว เน้นการจัดเนื้อหาให้ออกมาในรูปแบบของประสบการณ์ เนื้อหาสาระที่จะให้เรียนต้องอยู่กลุ่มหรือประเภทเดียวกัน และต้องแน่ใจว่าผลการเรียนรู้ต้องตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ เน้นการฝึกปฏิบัติ สาระการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสนองความ อยากู้อากเห็นที่เป็นแรงกระตุ้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ได้ใช้สื่อที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น คือวัสดุที่มีในท้องถิ่น เพราะเป็นสิ่งใกล้ตัวผสมผสานกับสื่อที่เป็นนวัตกรรมใหม่และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น CD-ROM เกี่ยวกับภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน อินเทอร์เน็ตจึงทำให้นักเรียนสนใจและเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545, หน้า 23) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้ว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตร สถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่าง สร้างสรรค์รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการ เรียนรู้ทุกประเภทรวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษากันว่าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมา ใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ ลักษณะของสื่อการ เรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ นอกจากนี้ผลงานวิจัยของเสาวลักษณ์ เรืองศรี (2544) ที่ได้ ทำการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย สื่อ อุปกรณ์ควรมีความทันสมัย การใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น สื่อที่ใช้ในการประกอบอาชีพประจำวัน สื่อที่เป็นนวัตกรรมใหม่

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นการประเมินตามสภาพจริง มีความครอบคลุม ประเมินทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมีวิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การทดสอบความรู้ความเข้าใจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินทักษะการปฏิบัติงาน การประเมินชิ้นงาน และการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งวัดได้ครอบคลุมทักษะทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมา นอกจากนี้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษายังได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีการนำไปทดลองก่อนการนำมาสอนจริงเพื่อนำมาหาประสิทธิภาพ และการปรับปรุงจนทำให้วิธีการวัดผล ประเมินผลมีความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอน เกี่ยวกับเรื่องนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 41) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการที่จะรู้ถึงจุดประสงค์ของการศึกษา โดยการประเมินผล ควรประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้

2. ด้านความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนรู้จากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน พบว่าผู้เรียนเห็นด้วยระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่นักเรียนได้เรียนรู้ เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ตลอดการเรียน นักเรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและสนใจบทเรียนเป็นพิเศษจึงทำให้นักเรียนมีความเห็นในทางที่ดี เห็นความสำคัญและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับ พะนอม แก้วกำเนิด (2534, หน้า 2-3) กล่าวว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในที่สุดนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และเป็นการเรียนเรื่อง ที่มีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้มีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น เนื่องด้วยนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การอภิปราย การสรุปผล และยังได้ปฏิบัติจริงด้วย นอกจากนี้นักเรียนยังมีโอกาสได้ออกไปศึกษาและลงมือปฏิบัติจริงโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวิทยากรในท้องถิ่นซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้รู้สึกเป็นกันเอง มีความกล้าที่จะซักถามเมื่อไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัย และอีกส่วนหนึ่งเนื่องด้วยการเรียนการสอนเรื่องนี้ได้มีการใช้สื่อการเรียนรู้น่าสนใจ ทันสมัย ทำให้นักเรียนรู้สึกตื่นเต้นและสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หัตยา เจียมศักดิ์ (2539) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง หัตถกรรมในท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์กำหนด นักเรียนมีพฤติกรรมทาง

การเรียนอยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจในการเรียน นอกจากนี้ท้องถิ่นยังต้องการให้จัดการเรียนการสอนเรื่องเครื่องปั้นดินเผา เพราะเป็นงานหัตถกรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่า ผลจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานและมีทักษะกระบวนการในการปฏิบัติงาน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นอกจากนี้จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนแล้วยังสามารถสนองต่อความต้องการของชุมชนในการปลูกฝังจิตสำนึก เรื่องความรักความภูมิใจในท้องถิ่นทำให้นักเรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาครอบครัวและท้องถิ่นทั้งยังสามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมีค่าให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีต่างๆมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่า มีนิสัยรักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีเจตคติที่ดีต่องานตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่เป็นพื้นฐานอันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ยังสามารถปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความภูมิใจในท้องถิ่นให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีสามารถพัฒนาชีวิต ครอบครัวและท้องถิ่น ทั้งยังสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในนำไปใช้

1.1 ในการจัดแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามระบบขั้นตอนอย่างสอดคล้องกัน

1.2 ในขั้นตอนของการประเมินผลด้านทักษะการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความหลากหลายในการประเมินจึงควรให้โอกาสนักเรียนเพื่อนร่วมชั้นมีโอกาสประเมินกันเองร่วมกับครูผู้สอน และวิทยากรด้วย

1.3 บางกิจกรรมอาจมีการเพิ่มเวลาเพื่อให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

1.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินนโยบาย เพื่อให้ครูได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนอกเหนือจากสมุนไพรพื้นบ้านในกลุ่มสาระและระดับอื่น ๆ
2. ควรมีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการศึกษาให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

